

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е №13

София, 26 ноември 2024 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Павлина Панова

Членове: Надежда Джелепова

Атанас Семов

Красимир Влахов

Янаки Стоилов

Соня Янкулова

Борислав Белазелков

Десислава Атанасова

Галина Тонева

Сашо Пенев

Невин Фети

при участието на секретар-протоколита Даниела Иванова разгледа в закрито заседание на 26.11.2024 г. конституционно дело №27/2024 г., докладвано от съдия Борислав Белазелков.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България във фазата на произнасяне по допустимост на искането по реда на чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд (ЗКС).

Делото е образувано на 10.07.2024 г. по искане на 16-и състав на Софийския градски съд за установяване на противоконституционност на чл. 272, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс, в частта: „[...] и мястото [...], за неговата народност, гражданство, местоживееене, образование, семейно положение [...], както и дали е осъждан“ (обн. ДВ, бр. 86 от 2005 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 39 от 2024 г.; НПК).

В искането вносителят излага аргументи за противоречие на разпоредбата в оспорената част с чл. 32, ал. 1, изр. 1 и с чл. 31, ал. 4 от

Конституцията. Той поддържа, че „с прилагането на чл. 272, ал. 1 НПК, конкретно относно оспорените обстоятелства, конституционната защита на неприкосновеността на личния живот на подсъдимия е накърнена, доколкото той е принуден по публичен начин да разгласи тези интимни обстоятелства, намиращи се в основата на личния му живот“. Сезирацията съд счита, че „нарушаването на неприкосновеността на личния живот на подсъдимия, изразено в необходимостта той да отговори на запитването от председателя на състава за обстоятелствата по чл. 272, ал. 1 НПК, е оправдано само относно неоспорените части от разпоредбата (три имена, дата на раждане, единен граждански номер). Те са обективно необходими за установяване на самоличността на подсъдимия, което е императивно условие за законосъобразността на съдебното производство“. Вносителят намира тази намеса в личния живот на подсъдимия за „неоправдана, доколкото липсва необходимост от разгласяването на тези обстоятелства от личния живот на подсъдимия. Изявлението на подсъдимия във връзка с оспорените обстоятелства по никакъв начин не допринася за реализиране на целта на процедурата по чл. 272, ал. 1 НПК – установяване на самоличността на подсъдимия“.

Вносителят сочи, че оспорената разпоредба „попада директно“ в приложното поле на правото на Европейския съюз – и по-конкретно на Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни, и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвета (ОВ L 119, 04.05.2016 г.; директивата), която „регулира именно обработката на лични данни на подсъдимия в рамките на наказателния процес, вкл. и в съдебното заседание“. Според вносителя на искането „са налице определени съмнения, че националната разпоредба на

чл. 272, ал. 1 НПК, относно оспорените части в нея, е в нарушение на принципите за обработка на лични данни по чл. 4 от директивата“, защото данните, събирани от подсъдимия, „не са подходящи, не са относими и надхвърлят необходимото за постигане на тази цел в нарушение на чл. 4, ал. 1, б. „в“ от директивата“. Според него „налице са и съмнения, че е нарушен също така и чл. 8, ал. 1 от директивата, който изисква обработването на личните данни да е необходимо за изпълнението на поставената задача“. Въпреки изразените „сомнения“ сезирацията съд „не се счита достатъчно компетентен в областта на правото на Съюза, за да се ангажира с категорично становище в този смисъл“. Вносителят посочва, че „срокът за имплементирането на тази директива е изтекъл (чл. 63 от нея), като националният законодател е пропуснал да промени съответно чл. 272, ал. 1 НПК, така че да отговаря на нея“. Той поддържа, че „нормите на директивата не са пряко приложими. Те неизбежно изискват съответно имплементиране, доколкото никоя от тях не регулира въпроса за проверка на самоличността на подсъдимия“. Според вносителя в конкретния случай „не е възможно съответстващо (конформно) тълкуване“, защото то „би било тълкуване *contra legem* и поради това противоправно“. Той намира, че няма „основания за оставяне без приложение на оспорените обстоятелства от нормата на чл. 272, ал. 1 НПК“, „доколкото сезирацията съд храни определени съмнения относно коректността на преценката си, че тази норма противоречи на чл. 4, ал. 1, б. „в“ и чл. 8, ал. 1 от Директива 2016/680“. Вносителят отбелязва, че „е налице необходимост от отправяне на преюдициално запитване до Съда на ЕС по този въпрос“, но изразява предпочитание да сезира Конституционния съд, което според него „се явява в случая по-ефективно“, считайки, че „повдигнатият въпрос не разкрива особена правна сложност, [...] касае се за особеност на националното право, а не за принципно тълкуване на правото на Съюза [...], Конституционният съд се произнася в по-кратки срокове [...], обявяването на оспорената част от чл. 272, ал. 1 НПК за несъответна на Конституцията ще доведе до

оставянето ѝ без приложение, което в пълна степен ще удовлетвори задължението на сезирация съд, при осъществяване на съдопроизводствени действия, да гарантира спазването на правото на Съюза“. По тези съображения вносителят „приканва Конституционния съд да преразгледа практиката си, съобразно която възможността за отправяне на преюдициално запитване прави недопустимо сезирането на Конституционния съд“, намирайки двете възможности за „алтернативни“, като „сезирация съд следва да притежава право на преценка, която е иманентна характеристика на правосъдните му правомощия“.

Конституционният съд, за да се произнесе по допустимостта на искането, съобрази следното:

Искането е направено от субект на инициатива съгласно чл. 150, ал. 2 от Конституцията.

Предмет на искането е установяване на противоконституционност на разпоредба от действащ закон, което е правомощие на Конституционния съд по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията. По такъв предмет Конституционният съд не се е произнасял с решение или с определение за недопустимост, поради което не е налице отрицателната процесуална предпоставка по чл. 21, ал. 6 ЗКС.

Искането е съобразено с изискуемите от чл. 17, ал. 1 и 2 ЗКС и чл. 18, ал. 1 и 2 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд (ПОДКС) форма и реквизити.

Задължително условие за допустимост на искане, основано на чл. 150, ал. 2 от Конституцията, е оспорената пред Съда разпоредба от закон да е от значение за изхода на конкретното съдебно производство, т.е. за разрешаването на конкретния правен спор. Това изискване произтича от формулировката на разпоредбата на чл. 150, ал. 2 от Конституцията след изменението от 2023 г. – „закон, приложим по конкретното дело“.

Конституционният съд е последователен в позицията си, че „задължение на сезирация съд е първи да обоснове, че поставеният въпрос

е от значение за решаването на конкретното дело, и да определи приложимото право. Сезирането на Конституционния съд трябва да е не само възможност, а необходимост, произтичаща от конкретното дело. Законната разпоредба, по отношение на която сезирацията субект е установил несъответствие с Конституцията, трябва да е приложима по висящото пред него дело. Това означава, че без отговора на поставения въпрос сезирацията съд не е в състояние да осъществи конституционносъобразно правосъдната си функция“ (Определение №2 от 13.03.2024 г. по к.д. №8/2024 г. и цитираната там практика).

Предмет на конституционното дело е част от разпоредбата на чл. 272, ал. 1 НПК. Неговото систематично място е в раздел II „Действия по даване ход на делото в съдебното заседание“ на глава двадесета от НПК. Оспорената норма урежда едно от първите действия, които председателят на съдебния състав трябва да извърши в началото на съдебното заседание, и има за цел да установи кой се явява пред съда като подсъдим, и да провери вече събраните данни за неговата самоличност, като го запитва за трите имена, за датата и мястото на раждането, за неговата народност, гражданство, местоживееене, образование, семейно положение и единния му граждански номер, както и дали е осъждан.

Съдът намира, че предявеното искане не може да постигне заложеното в чл. 150, ал. 2 от Конституцията, а именно – осъществяване на ефективно сътрудничество между сезирацията съд и Конституционния съд с оглед решаването по същество на висящото пред сезирацията съд дело в съответствие с постановено от конституционната юрисдикция решение.

Вносителят е обосновал искането си с приложимост на посочената в него директива, която според него не е транспонирана в българското право чрез необходимите промени в чл. 272, ал. 1 НПК, без да отчита правната уредба в глава осма от Закона за защита на личните данни „Правила за защита на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването,

разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания, включително предпазването от заплахи за обществения ред и сигурност и тяхното предотвратяване“, която транспонира директивата. Той се аргументира и с невъзможност за тълкуване на оспорената разпоредба от НПК в съответствие с относимите според него разпоредби на директивата, без да съобрази, че изпълнението на задълженията му, произтичащи от посочената разпоредба в оспорената част, е въпрос на правоприлагане.

Изложените съображения налагат извод, че производството по настоящото дело не следва да премине към преценка по същество, а искането следва да бъде отклонено като недопустимо.

По изложените съображения и на основание чл. 13 ЗКС и чл. 25, ал. 1 и чл. 26, ал. 1 ПОДКС, Конституционният съд

О П Р Е Д Е Л И:

ОТКЛОНЯВА искането на Софийския градски съд, 16-и състав, за установяване противоконституционност на чл. 272, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс, в частта: „[...] и мястото [...], за неговата народност, гражданство, местоживееене, образование, семейно положение [...], както и дали е осъждан“ (обн. ДВ, бр. 86 от 2005 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 39 от 2024 г.).

ПРЕКРАТЯВА производството по конституционно дело №27/2024 г.

ВРЪЩА искането на вносителя заедно с препис от определението.

Председател:

Павлина Панова